

процессе их деятельности. Также структурировано основные элементы институционально-правовой среды, что позволит как органам государственной власти, так и самим субъектам рынка создать все предпосылки стимулирования и развития страховой инвестиционной деятельности.

Ключевые слова: страховая компания, институционально-правовая среда, инвестиционная инфраструктура страхового рынка, страховые объединения, рынок ценных бумаг, инвестиционный климат.

Havrilyak T.

INSTITUTIONAL AND LEGAL ENVIRONMENT OF THE INSURANCE INVESTMENT

The article investigates the formation of institutional and legal environment of the insurance investment. In particular, the proposed elements of the environment such as insurance legislation, infrastructure investment insurance market, the structure of the insurance system, insurance associations, the stock market and investment climate. The importance and role of each element in forming the investment strategy of insurance companies. The author is also the definition of "investment infrastructure of insurance market". The study is the selection of insurance investment as the basis of additional income for insurers and explains the importance of forming institutional and legal environment for its development. The paper used analytical methods by which it was studied especially the formation of institutional and legal environment of the insurance investment and its impact on the formation of the investment policy of the insurer. Systematized terms of leading Ukrainian and foreign scientists on various components of the institutional and legal environment. Specifically analyzed national legislation in the field of investment, infrastructure insurance market, proposed the concept of "investment infrastructure of insurance market" and outlines its main objectives. Also, the insurance associations and insurers place on the stock market. The basic associations of insurers that operate in the financial markets. Factors that restrain the development of insurance companies on the stock market. The influence of the investment climate for insurance investment. The conclusion of the need of institutional and legal environment of insurance and investment rules for the formation of an effective investment policy. The structure elements of institutional and legal environment of the insurance investment determined, the concept of "investment infrastructure of insurance market" is defined and its members proposed. The recommendations for the formation of the investment policy of insurance companies, which can be used in the course of their activities. Also structured the main elements of institutional and legal environment that will allow public authorities as well as by the financial market to create all the prerequisites to stimulate the development of insurance and investment activities.

Keywords: insurance companies, institutional and legal environment, infrastructure investment of the insurance market, insurance unification, the stock market, investment climate.

Одержано 13.02.2015 р.

УДК 330.322:331.556.46

Гуменна Катерина Романівна,

аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування,

Львівський регіональний інститут державного управління

Національної академії державного управління при Президентові України

МІГРАЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Мета статті – дослідити вплив міграційного капіталу на економіку України та запропонувати модель його трансформації в інвестиційні ресурси. Проаналізовано обсяги та структуру надходжень міжнародного капіталу в Україну. Виявлено, що грошові перекази мігрантів впродовж останніх років стали більш стабільними в порівнянні з іншими джерелами зовнішніх надходжень, такими, як прямі іноземні інвестиції чи офіційна допомога з метою розвитку. Грошові перекази мігрантів сформували окрему складову міжнародного капіталу – міграційний капітал. Визначено, що міграційний капітал представляє собою потужний ресурс грошових потоків не тільки для родин, які залишились вдома, а й який можна використати для соціально-економічного розвитку регіонів. Виявлено, що значна частина приватних грошових переказів трудових мігрантів використовується на споживання, що свідчить про невикористаний інвестиційний потенціал міграційного капіталу. Ефективне використання міграційного капіталу передбачає недопущення його осідання в сім'ях трудових мігрантів, а перетворення у відтворювальний ресурс регіональної економіки. В статті розглянуто та узагальнено зарубіжний досвід використання міграційного капіталу в економіці регіонів як інвестиційного ресурсу. Виявлено, що найбільш ефективним інструментом, виявилось розповсюдження державних облігацій: у важкі часи для врегулювання платіжного балансу, фінансування державного боргу, реалізації національних програм будівництва соціальної

інфраструктури, зруйнованої внаслідок природних катаклізмів чи військових конфліктів. Проаналізувавши досвід багатьох країн запропоновано концептуальну модель трансформації міграційного капіталу населення в інвестиційні ресурси, сутність якої полягає у залученні трансфертів трудових мігрантів шляхом випуску місцевих цінних паперів (інвестиційних сертифікатів) та активізації співпраці між органами влади, банківськими установами, діаспорними мережами для створення сприятливих умов викупу мігрантами та членами їх сімей інвестиційних пропозицій. Для використання потенціалу міграційного капіталу запропоновано створити сприятливі умови та використовувати різноманітні засоби щодо стимулювання вкладання коштів зароблених й заощаджених мігрантами та членами їх сімей в економіку регіону їхнього проживання.

Ключові слова: міжнародний капітал, інвестиції, міграційний капітал, трансформаційний механізм, інвестиційний сертифікат.

ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах глобалізації міжнародна трудова міграція є невід'ємною складовою світової економіки. Разом з тим, зростають обсяги грошових переказів мігрантів на батьківщину, які поступово стають одним з важливих джерел надходжень грошового капіталу в країну. Сьогодні міграційний капітал представляє собою потужний ресурс грошових потоків, який можна використати для соціально-економічного розвитку регіонів. Ефективне використання міграційного капіталу передбачає недопущення його осідання в сім'ях трудових мігрантів, а перетворення у відтворювальний ресурс регіональної економіки.

За умов нестачі фінансових ресурсів одним із пріоритетних завдань органів державної влади та місцевого самоврядування є розробленням механізму залучення міграційного капіталу в економіку та його трансформація в інвестиційні ресурси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження, присвячені визначенню взаємозв'язку міграційних процесів з соціально-економічним розвитком держави та її регіонів, були здійснені такими зарубіжними вченими: Дж. Борхас, Дж. Вільсон, Т. Заславська, Дж. Мінсер, М. Флокс. З-поміж українських науковців слід відзначити А. Гайдуцького, І. Гукалову, Ф. Заставного, Е. Лібанову, О. Позняка, У. Садову та інші.

В Україні дослідження впливу міграційного капіталу на економіку регіонів тільки починають набувати актуальності. Важливість міграційного капіталу в національних економіках підтверджують глобальні звіти та регіональні дослідження міжнародних організацій (Міжнародною організацією міграції, Міжнародною організацією праці, Світовим банком тощо).

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування впливу міграційного капіталу на розвиток економіки України та формування моделі його трансформації в інвестиційні ресурси.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Початок XXI століття характеризується новою хвилею міграційних потоків. Люди долаючи адміністративні, соціально-економічні, психологічні та інші перепони, намагаються реалізувати свій потенціал далеко за межами своєї батьківщини [1, с. 9]. Водночас починають зростати і обсяги грошових переказів трудових мігрантів на батьківщину.

Трансфери грошових переказів формують

окрему складову міжнародного ринку капіталу - міграційний капітал, який являє собою доходи мігранта, що направляються на батьківщину і використовуються для підвищення економічного та соціального рівня життя рідних і близьких, розвитку місцевих територій та країн загалом [2].

Обсяги доходів мігрантів і грошових переказів, які направляються ними на батьківщину, дуже різняться з огляду на витрати мігранта на проживання, харчування, транспорт тощо. Щоб вийти на реальні суми, необхідно дослідити трансакції грошових переказів. Однак в Україні поки що таких досліджень немає. Але виходячи з більш як 50-річного досвіду трудової міграції населення Латинської Америки до Північної Америки, а також народів Південної Азії в регіоні Перської затоки, можна з упевненістю стверджувати, що мігранти направляють 50-70%, а то й більшу частину отриманого доходу.

Варто зауважити, що перекази зростають у періоди економічної рецесії, природних катастроф, а також напередодні свят [2]. В середньому щомісяця мігранти надсилають від 100 до 1000 дол. США. Розміри грошових переказів на одну трансакцію коливаються від 200 дол. США в Домініканську Республіку до 1100 дол. США в Індію [2].

У наукових працях наводяться суперечливі дані про обсяги надходження міграційного капіталу в Україну. Дана проблема пов'язана з новизною явища як такого, відсутністю інформаційного забезпечення та методології розрахунку, а також використанням неофіційних способів передачі коштів [3].

Серед офіційних каналів передачі міграційного капіталу частіше використовуються спеціалізовані системи переказів Western Union, Money Gram, Unistream, Migom та інші, через національні системи банківських переказів та фінансових організацій.

За даними представництва Міжнародної організації праці в Україні із січня 2010 року до червня 2012 року, 1,2 млн. осіб, тобто 3,4% населення у віці від 15 до 70 років, працювали чи шукали роботу за кордоном [4]. У 2012 році українці були п'ятою за чисельністю групою громадян третіх країн, які проживали на території ЄС, після громадян Туреччини (2,3 млн.), Марокко (1,9 млн.), Албанії та Китаю [5]. Так історично склалося, що Україна має одну з найбільших діаспор у світі, чисельність якої коливається на рівні 15-20 млн. осіб.

За даними Національного банку України у 2013 році обсяги приватних грошових переказів із-за кордону збільшилися на 13,4% – до 8,5 млрд. дол. США. Співвідношення обсягів грошових переказів до

ВВП збільшилося до 4,7% (у 2010-2012 рр. воно становило 4,3%) [6]. За підсумками другого кварталу 2013 року в Україну надійшло приватних грошових переказів на суму 2,056 млрд. доларів США, що на 15,64% більше, ніж у першому [Там же].

У 2012 році кількість переказів, переведених через міжнародні платіжні системи, значно перевищило обсяг коштів, що надійшли через банківські рахунки (табл. 1). За підсумками другого кварталу 2013 року, в порівнянні з першим кварталом, виріс обсяг коштів, що надійшли в Україну за допомогою міжнародних платіжних систем – на 24%, або 186 млн. дол. США [7], до 961 млн. дол. США.

Найменше виріс обсяг коштів, переведених через кореспондентські рахунки банків – на 7,52%, або 57 млн. дол., до 815 млн. дол. США в першому кварталі. За даними аналізу, кількість переведених через міжнародні системи грошей перевищила обсяг коштів, що надійшли через рахунки банків на 146 млн. дол. Кількість грошей, ввезених в Україну неофіційним шляхом, збільшилася на 14,29%, або 35 млн. дол. – до 280 млн. дол. У 2013 році обсяги приватних грошових переказів із-за кордону збільшилися на 13,4% – до 8,5 млрд. дол. США [Там же].

Таблиця 1

Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну за 2009-2013 рр. (млн. дол. США) [7]

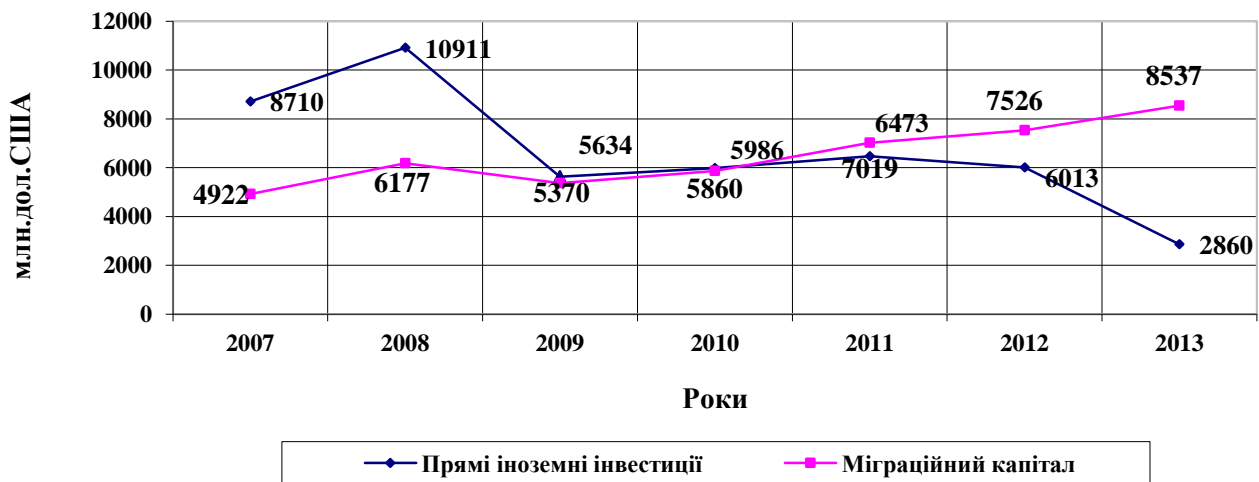
Показники	Роки					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014*
Кореспондентські рахунки банків	2832	2959	3252	3278	3293	1813
Міжнародні платіжні системи	1825	2126	2804	3213	4084	2600
Неформальними каналами	713	777	963	1035	1160	228

*дані за 9 місяців 2014 року.

У структурі надходжень іноземного капіталу впродовж 2007-2013 рр. прямі іноземні інвестиції залишаються основним джерелом зовнішнього інвестування економіки України (рис. 1).

Починаючи з 2011 року велику роль починають відігравати грошові перекази мігрантів, про що

свідчить збільшення обсягу надходжень міграційного капіталу у 2012 році (7526 млн. дол. США) над прямими іноземними інвестиціями (6013 млн. дол. США). У 2013 році міграційний капітал перевищив обсяг прямих іноземних інвестицій на 5677 млн. дол. США.

Рис. 1. Динаміка надходжень міжнародного капіталу в Україну за 2007-2013 рр.

В період фінансово-економічної кризи, обсяги надходжень приватних грошових переказів в Україну поступово збільшуються, що є закономірним явищем, оскільки мігранти намагаються фінансово підтримати свої сім'ї у важкі часи.

Здебільшого кошти вкладаються у торговельні підприємства, кафе, ресторани, присадибне господарство та інші об'єкти сфери послуг. Невеликий підприємницький потенціал пояснюється рядом причин: несприятливий інвестиційний клімат для ведення малого бізнесу; недоступність дешевих

кредитів; недостатня поінформованість щодо ведення підприємницької діяльності; відносно обмежене коло сфери діяльності в регіоні; законодавчі вимоги; незацікавленість до інвестування коштів. За таких умов виникає потреба стимулювання вкладання коштів зароблених й заощаджених мігрантами та членами їх сімей в економіку регіону їхнього проживання.

В світовій практиці використовуються різноманітні засоби щодо стимулювання грошових надходжень від мігрантів. Політика у цій сфері зазвичай розвивається за чотирма основними

напрямами: [8, с. 25] удосконалення механізму переказів, в тому числі спрямування переказів офіційними каналами; стимулювання переказів з метою збільшення їх обсягів; заохочення продуктивного використання переказів; спрямування переказів в інтересах розвитку територій (табл. 2).

Таблиця 2

Управлінські заходи, спрямовані на підвищення віддачі від переказів [9]

Мета	Заходи
Спрямування частини переказів на економічний розвиток	Оподаткування мігрантів Обкладення податком переказів Добровільні внески на добродійництво
Стимулювання збільшення величини трансфертів та їх переправлення через офіційні канали	Випуск мігрантських облігацій Дозвіл на відкриття рахунків в іноземній валюті Спеціальні рахунки для мігрантів з преміальним процентом Сприяння трансфертам через фінансові інституції Поширення фінансової грамотності
Стимулювання інвестування переказів	Підтримка через створення місцевих центрів обслуговування мігрантів, надання їм інформації Звільнення від податків імпорту засобів виробництва Схеми підтримки малого бізнесу – фінансової, інфраструктурної чи інноваційної Навчальні програми
Підтримка колективних переказів об'єднань мігрантів	Спільне з державою фінансування проектів Створення підприємств у спільній державно-приватній власності Пропозиція привабливих цін при виконанні соціально-важливих проектів
Вплив на моделі споживання	Популяризація товарів вітчизняного виробництва Створення привабливих умов для купівлі мігрантами товарів своїм родичам на батьківщині
Убезпечення майбутніх переказів	Сприяння легальній та організованій міграції Встановлення тісних зв'язків і співпраці з діаспорами

Важливим також є залучення грошових переказів мігрантів в інвестиційну сферу за допомогою механізму трансформації міграційного капіталу в інвестиційні ресурси. Механізм трансформації міграційного капіталу в інвестиційні ресурси являє собою послідовність дій з розширення потенційних джерел інвестицій щодо ефективної трансформації їх в інвестиції за допомогою прямого та непрямого методів з використанням інструментів фінансового ринку, спрямованих на досягнення поставлених цілей [10].

Починаючи з 90-х років ХХ століття серед інструментів трансформації міграційного капіталу в інвестиційні ресурси здебільшого були державні та місцеві цінні папери. Облігації випускались в Індії,

Бангладеш, Китаї, на Філіппінах та Лівані. Найбільш ефективним інструментом виявились практика розповсюдження державних облігацій.

Як зауважує А. Гайдуцький «...більшість країн використовують даний механізм одноразово: приміром у важкі часи для врегулювання платіжного балансу, фінансування державного боргу, реалізації національних програм будівництва соціальної інфраструктури, зруйнованої внаслідок природних катаклізмів чи військових конфліктів» [11].

Українськими вченими А. Гайдуцьким та О. Шиманською досліджено потенціал України щодо випуску міграційних облігацій (табл. 3):

Таблиця 3

Міжнародна практика розповсюдження спеціальних державних облігацій серед мігрантів [11, 12]

Показник	Країна				
	Ізраїль	Індія	Ефіопія	Непал	Україна
Чисельність мігрантів за кордоном, млн. осіб	1 (діаспора≈14)	20-25	2	1	понад 4,5
Обсяги грошових переказів у рік емісії міграційних облігацій, млрд. дол. США	0,5–1,4 (з 1951 р. щорічно)	12,9 (2000 р.)	0,3 (2008 р.)	2,7 (2008 р.)	7,02 (2011 р.) 7,53 (2012 р.)
Приблизний відсоток залучених коштів через міграційні облігації від загальної суми грошових переказів, %	До 100%	43%	33%	4%	Потенційно 30-50%
Річний обсяг зібраних коштів, млн. дол. США	800-1500	5500	100	100	Потенційно 2200-3700

На їхню думку, потенціал реалізації облігацій серед українських мігрантів та діаспори є досить великим. Очікувані результати залучення до 3 млрд. дол. США щорічно.

На нашу думку, значною перешкодою для реалізації спеціальних державних облігацій серед мігрантів є високий рівень недовіри населення до діяльності державних та місцевих органів влади. Стимулювання мігрантів до інвестування коштів в підприємницьку діяльність може відбуватись шляхом використання інших видів цінних паперів, наприклад інвестиційних сертифікатів.

Відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» інвестиційний сертифікат – це один із видів цінних паперів, що посвідчує право власності інвестора на частку в інвестиційному фонді. Придбання інвестиційного сертифікату надасть право на володіння часткою інвестиційної пропозиції зазначеної в сертифікаті. Наявність потрібної кількості сертифікатів означатиме право їх власника на викуп чи одержання в оренду зазначеного майна [13].

Залучення грошових переказів мігрантів в інвестиційну сферу відбуватиметься за допомогою моделі трансформації міграційного капіталу в інвестиційні ресурси (рис. 2).

Створення Банку інвестиційних пропозицій дозволить здійснювати моніторинг он-лайн інвестиційних проектів, капітальних інвестицій, а також створювати бази даних інвесторів з високим потенціалом. Створення єдиної системи дозволить визначати галузеві та географічні напрями, що пропонують найкращі інвестиційні можливості для прямих іноземних інвестицій, а також відстеження у реальному часі інвестиційних проектів певних компаній.

Для ефективного функціонування трансформаційної моделі органи державної та місцевої влади повинні налагодити співпрацю з банками, кредитними спілками, кооперативами тощо.

На загальнодержавному рівні необхідно удосконалити правове поле для регулювання міграції в Україні. Внести доповнення у вигляді економічних стимулів у Податковий кодекс України для регулювання та заохочення спрямування трансфертів трудових мігрантів у пріоритетні галузі економіки. Завдяки нормативно-правовій базі сформувати механізм набуття права власності на інвестиційну пропозицію завдяки викупу інвестиційних сертифікатів.

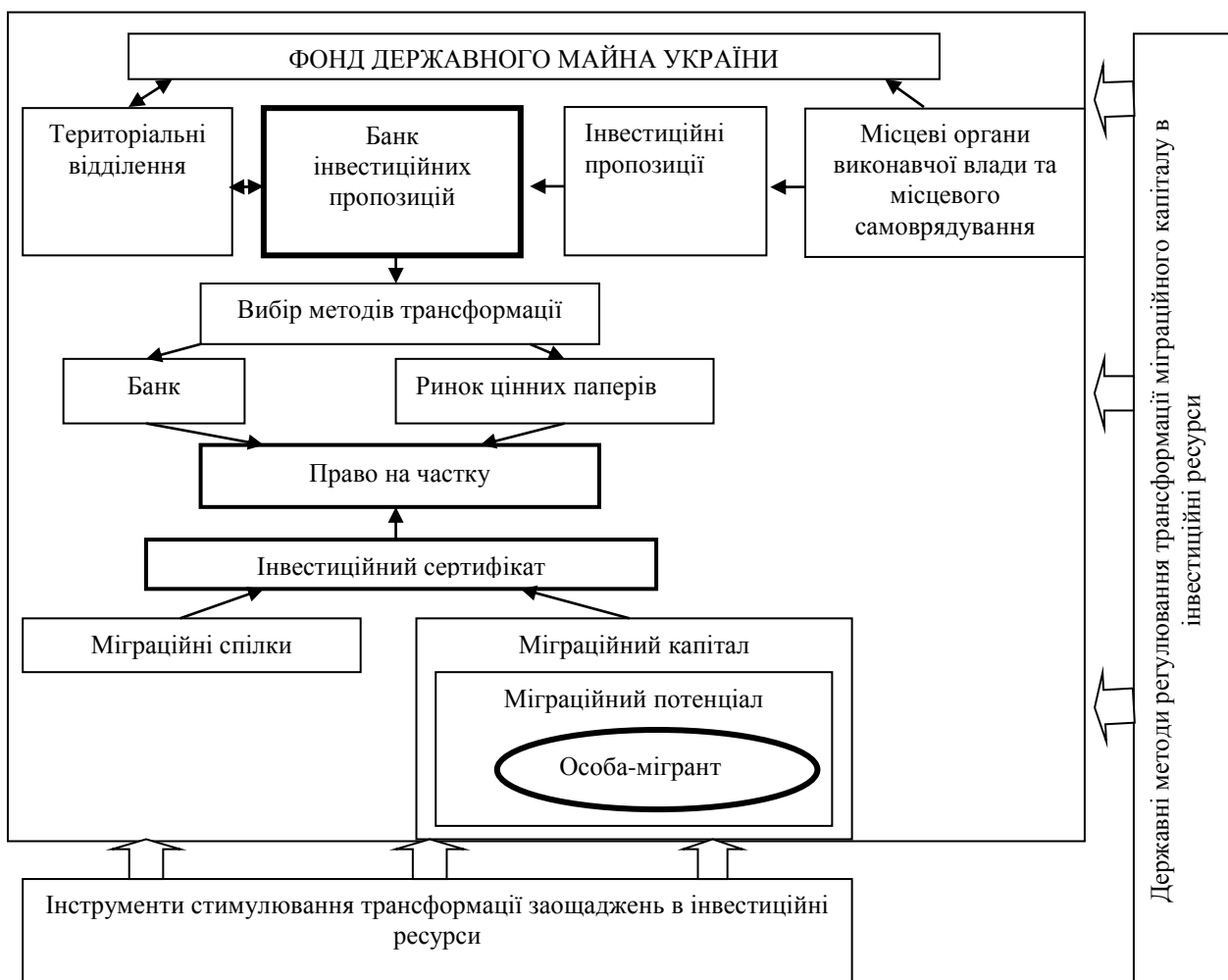

Рис. 2. Модель трансформації міграційного капіталу в інвестиційні ресурси

Щоб за допомогою інвестиційних сертифікатів міграційний капітал перетворювався в інвестиційні

ресурси, потрібно забезпечити роботу з діаспорними мережами та асоціаціями.

Абсолютна більшість інвестицій від асоціацій мігрантів спрямовується на розвиток загальносуспільних потреб: будівництво водоочищувальних споруд, шкіл, медичних пунктів, місць відпочинку і розваг, парків тощо. В Україні потенціал надходжень від асоціацій мігрантів можна реалізувати передусім у західних областях, зважаючи на потенційні обсяги трудових трансфертів мігрантів: будівництво доріг, очисних споруд, створення сімейних ферм, розвиток сфери охорони здоров'я, освіти, соціальної інфраструктури регіонів, міст та селищ [14].

Для впровадження запропонованих заходів необхідно:

- розробити інституційний базис для формування банківських програм для стимулювання відкриття рахунків мігрантами та можливості викупу інвестиційних сертифікатів;

- при консульських установах створити окремі підрозділи для надання консультативної допомоги мігрантам та членам їх сімей щодо інвестиційних можливостей в Україні та здійснювати супровід інвесторів-мігрантів.

На території транскордонних регіонів України використання міграційного капіталу можливе за

рахунок утворення нових ринкових форм територіальної організації господарства у вигляді транскордонних кластерів. Перевагами створення таких кластерів зокрема можуть бути спільні пріоритети розвитку, зростання ефекту від довго тривалості їх функціонування.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Збільшення надходжень грошових переказів трудових мігрантів в Україну не означає автоматичне їх використання як інвестиційних ресурсів регіону. Для цього на державному, регіональному та місцевому рівні необхідно забезпечити створення відповідних умов для стимулювання залучення міграційного капіталу в економіку України.

Для реалізації комплексу заходів необхідно залучити органи місцевої та державної влади, об'єднання мігрантів, фінансові установи, міжнародні організації та корпоративний сектор. Одним із дієвих інструментів залучення коштів має стати створення моделі трансформації міграційного капіталу в інвестиційні ресурси використовуючи випуск та продаж інвестиційних сертифікатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації [Текст]: монографія / НАН України, Інститут регіонального дослідження; [наук. ред. У. Я. Садова]. – Л., 2011. – 528 с.
2. Гайдуцький А. Міграційний капітал в Україні: прихована реальність [Електронний ресурс] / А. Гайдуцький. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/migratsiyniy_kapital_v_ukrayini_prihovana_realnist.html.
3. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації [Текст]: монографія / НАН України, Інститут регіонального дослідження; [наук. ред. У. Я. Садова]. – Л.: [б. в.], 2011. – 528 с.
4. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні [Електронний ресурс] / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи – Будапешт МОП, 2013. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/europe/ro-geneva/sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf.
5. Міграція в Україні. Факти і цифри [Електронний ресурс] / Опитування з трудової міграції (ОТМ), 2012 р. (в рамках проекту МОП-МОМ «Ефективне управління трудовою міграцією та її кваліфікаційними аспектами» за фінансової підтримки ЄС) – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf.
6. Динаміка обсягів приватних грошових переказів в Україну [Електронний ресурс] // Національний банк України. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73840>.
7. Огляд приватних грошових переказів в Україну [Електронний ресурс] // Національний банк України. - Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73841>.
8. Малиновська О. А. Перекази мігрантів з-за кордону: обсяги, канали, соціально-економічне значення [Текст]: аналітична доповідь / О. Малиновська – К. : НІСД, 2013. – 67 с.
9. Carling J. Policy options for increasing the benefits of remittances [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gdrc.org/icm/remittance/carling_benefits-remittances.pdf.
10. Карковська В. Я. Трансформація заощаджень в інвестиції національної економіки: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03 [Текст]: В. Я. Карковська; Нац. ун-т «Львівська Політехніка». – Л., 2011. – 24 с.
11. Гайдуцький А. Облігації для мігрантів: незадіяні можливості / А. Гайдуцький // Дзеркало тижня. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/obligatsiyi_dlya_migrantiv_nezadiyani_mozhливosti.html.
12. Шиманська О. Аналіз можливостей залучення грошових доходів мігрантів в економіку України [Електронний ресурс]: Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 8. – Ч. 1. – С. 224-227. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ecan/2011_8_1/pdf/shymanska.pdf.
13. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]: закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
14. Регіональна міграційна політика та механізми її реалізації [Текст]: монографія / НАН України, Інститут

Гуменная Екатерина Романовна

МИГРАЦИОННЫЙ КАПИТАЛ КАК ИСТОЧНИК ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Цель статьи – исследовать влияние миграционного капитала на экономику Украины и предложить модель его трансформации в инвестиционные ресурсы. Проанализированы объемы и структура поступлений международного капитала в Украину. Выявлено, что денежные переводы мигрантов в последние годы стали более стабильными по сравнению с другими источниками внешних поступлений, такими, как прямые иностранные инвестиции или официальная помощь в целях развития. Денежные переводы мигрантов сформировали отдельную составляющую международного капитала - миграционный капитал. Определено, что миграционный капитал представляет собой мощный ресурс денежных потоков не только для семей, которые остались дома, но и который можно использовать для социально-экономического развития регионов. Выявлено, что значительная часть частных денежных переводов трудовых мигрантов используется на потребление, что свидетельствует о неиспользованном инвестиционном потенциале миграционного капитала. Эффективное использование миграционного капитала предусматривает недопущение его оседания в семьях трудовых мигрантов, а преобразование в воспроизводственный ресурс региональной экономики. В статье рассмотрены и обобщены зарубежный опыт использования миграционного капитала в экономике регионов как инвестиционного ресурса. Выявлено, что наиболее эффективным инструментом оказалось распространение государственных облигаций: в тяжелые времена для урегулирования платежного баланса, финансирования государственного долга, реализации национальных программ строительства социальной инфраструктуры, разрушенной в результате природных катаклизмов или военных конфликтов. Проанализировав опыт многих стран предложена концептуальная модель трансформации миграционного капитала населения в инвестиционные ресурсы, сущность которой заключается в привлечении трансфертов трудовых мигрантов путем выпуска местных ценных бумаг (инвестиционных сертификатов) и активизации сотрудничества между органами власти, банковскими учреждениями, диаспорными сетями для создания благоприятных условий выкупа мигрантами и членами их семей инвестиционных предложений. Для использования потенциала миграционного капитала предложено создать благоприятные условия и использовать различные средства по стимулированию вложения средств, заработанных и сэкономленных мигрантами и членами их семей в экономику региона их проживания.

Ключевые слова: международный капитал, инвестиции, миграционный капитал, трансформационный механизм, инвестиционный сертификат.

Humenna K.

MIGRATION CAPITAL AS A SOURCE OF CAPITAL FOR THE INVESTMENT DEVELOPMENT OF REGIONS IN UKRAINE

The aim of the article is to investigate the effect of the migration capital on the economy of Ukraine and to propose a model of its transformation into investment resources. The amount and structure of the flow of international capital in Ukraine have been analyzed. It has been revealed that remittances of migrants in recent years have become more stable compared to other sources of foreign income, such as foreign direct investment or official development assistance. Remittances formed a separate component of international capital - migration capital. It has been determined that the migration capital represents a powerful resource for cash flow not only for families who stayed at home, but that can be used for social and economic development of regions. It has been revealed that a significant proportion of private remittances is used for consumption, indicating that investment potential of migration capital is unused. Efficient use of migration capital involves preventing its sedimentation in the families of migrant workers and transformation in reproductive resource of the regional economy. International experience using migration of capital in the economy of the regions as investment resources has been reviewed and summarized in the article. It has been revealed that distribution of government bonds turned to be the most effective instrument: in hard times for the balance of payments financing public debt, the implementation of national programs for the construction of social infrastructure destroyed as a result of natural disasters or armed conflicts. Having analyzed the experience of many countries the conceptual model of the migration capital transformation of the population in the investment resources, the essence of which is to involve transfers of migrant workers through the issuance of local securities (investment certificates) and to enhance cooperation between the authorities, banking institutions, diaspora networks to create favorable conditions for redemption of investment proposals by migrants and members of their families. To exploit the potential of migration capital it has been offered to create favorable conditions and use different means to stimulate investment and savings earned by migrants and their families in the economy of the region where they live.

Keywords: international capital, investment, migration capital, transformation mechanism, investment certificate.

Одержано 15.03.2015 р.